

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi, 3 och 5 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och 35 § i naturvårdslagen

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi, 3 och 5 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och 35 § i naturvårdslagen (RP 42/2025 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Piia Kähkölä, miljöministeriet
- ledande expert Outi Vilén, arbets- och näringsministeriet
- ledande jurist Marko Nurmikolu, Finlands Kommunförbund
- ledande expert Minna Ojanperä, Finlands näringsliv rf
- ledande expert Heidi Lettojärvi, Finsk Energiindustri rf
- ledande biogasexpert Anna Virolainen-Hynnä, Biokretslopp och Biogas Finland rf
- biodiversitetsexpert Liisa Toopakka, Finlands naturskyddsförbund rf
- intressechef Kimmo Kyrölä, Finlands förnybara rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- regionförvaltningsverken
- Närings-, trafik- och miljöcentralerna
- Fingrid Abp
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK.

Utlåtande EkUU 22/2025 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

Bakgrunden till förslaget är dels bestämmelserna om tillståndsförfarande i RED III-direktivet, dels den pågående reformen av regionförvaltningen (RP 13/2025 rd) och projektet för lagstiftning om ett enda serviceställe (RP 41/2025 rd).

Reformen gäller å ena sidan bestämmelserna om tidsfrister för förfarandena och å andra sidan accelerationsområdena för förnybar energi. RED III-direktivet utvidgar de bindande tidsfristerna för tillståndsförfaranden till att omfatta alla produktionsanläggningar för förnybar energi i stället för enbart kraftverk som producerar el. En ändring som gäller detta görs i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi och den innebär att tidsfristerna omfattar värmeanläggningar för förnybar energi, biogasanläggningar och biobränsleanläggningar.

I fråga om accelerationsområden ligger bakgrunden till bestämmelserna i direktivet, enligt vilket medlemsstaterna senast den 21 februari 2026 ska utse accelerationsområden för förnybar energi från en eller flera typer av förnybara energikällor.

Definitioner

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har det påpekats att begreppet tillståndsförfarande i artikel 16.1 i RED III-direktivet och de krav som hänför sig till det i andra direktivbestämmelser gäller verk för förnybar energi men också samlokaliserad energilagring och tillgångar som krävs för att ansluta sådana verk och sådan lagring till nätet och för att integrera förnybar energi i värme- och kyl nät.

Enligt utredning till utskottet har man i definitionen av produktionsanläggning för förnybar energi efter remissbehandlingen strukit samlokaliserad energilagring och konstruktioner som behövs för att ansluta anläggningen till el-, värme- eller kyl nät. När begreppet produktionsanläggning för förnybar energi används i andra bestämmelser, till exempel 10 § om tidsfrister, blir det oklart hur exempelvis tillstånd för energilagring på det sätt som förutsätts i RED III-direktivet ska omfattas av tidsfristerna och de andra kraven på tillståndsförfaranden. Detsamma gäller den föreslagna definitionen av projektutvecklare. Definitionen är kopplad enbart till produktionsanläggningen. Ekonomiutskottet föreslår att miljöutskottet överväger om bestämmelserna behöver kompletteras till denna del.

Sakkunniga har dessutom menat att det finns skäl att överväga att i regleringen inkludera definitioner av solenergiutrustning och samlokaliserad energilagring. Ekonomiutskottet anser att förslaget är motiverat med tanke på ett heltäckande genomförande av RED III-direktivet och föreslår att miljöutskottet kompletterar regleringen till denna del.

Ekonomiutskottet fäster också uppmärksamhet vid den inkonsekvens som lyftes fram vid sakkunnighörandet i fråga om energi som produceras med pumpkraft. Detta gäller den aktuella propositionen och lagstiftningen om ett enda serviceställe (RP 41/2025 rd). Enligt den nu aktuella propositionen betraktas pumpkraft inte som en produktionsanläggning för förnybar energi, utan

Utlåtande EkUU 22/2025 rd

som energilagring, men i lagen om ett enda serviceställe betraktas pumpkraftverk som vattenkraftverk. Ekonomiutskottet uppmanar miljöutskottet att bedöma om bestämmelserna bör samordnas på den här punkten.

Tidsfristerna för tillståndsförfaranden och kontaktpunktsmyndighetens roll

Förslaget innebär att tillämpningsområdet för tidsfristerna för tillståndsförfaranden utvidgas jämfört med nuläget. Samtidigt föreslås det att definitionen av produktionsanläggning för förnybar energi i den nationella lagstiftningen ändras så att den endast omfattar anläggningar som producerar enbart förnybar energi. Reglerna för beräkning av tidsfrister ändras så att de omfattar alla administrativa faser från det att tillståndsansökan har konstaterats vara fullständig. Till regleringen fogas en helt ny tidsfrist för bekräftelse av att tidsfristen är fullständig, och det föreslås ändringar i tidsfristernas längd.

Den föreslagna utvidgningen av tidsfristernas tillämpningsområde har vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning på relativt bred front ansetts vara ett steg i rätt riktning. Utvidgningen av tidsfristernas tillämpningsområde och ökningen av deras bindande verkan i enlighet med direktivet främjar utvecklingen av projekt för förnybar energi. Å andra sidan kan tidsfristernas genomslag försvagas av att beräkningen i fortsättningen – i enlighet med direktivet – inleds när det bekräftas att tillståndsansökan är fullständig. Ekonomiutskottet anser det viktigt att man vid verkställandet av regleringen strävar efter att få de uppgifter som krävs för att ansökan ska vara fullständig centraliserat och snabbt och att villkoret inte leder till att tidsfristerna faktiskt skjuts upp till exempel på grund av flera begäranden om komplettering.

Tidsfristerna i den föreslagna regleringen har delvis bedömts mycket kritiskt vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning. Detta gäller särskilt tidsfristerna för energiproducerande anläggningar som byggs till havs, dvs. projekt för havsbaserad vindkraft. I propositionen föreslås det att tillståndstiden för anläggningar av den typen ska vara tre år, vilket förlänger den gällande tvååriga tidsfristen avsevärt. Det föreslås att tidsfristen ska vara två år för energiproduktion till havs inom accelerationsområden. Det motsvarar den allmänna tidsfristen för tillståndsförfaranden som gäller kraftverk för förnybar energi enligt den gällande lagen. Detta har vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning bedömts strida mot det behov av att förkorta tillståndsförfarandena som nämns i ingressen till direktivet.

Ekonomiutskottet konstaterar att bestämmelserna i RED-direktivet utgör utgångspunkt för den föreslagna regleringen. Jämfört med nuläget förlängs tidsfristerna till vissa delar och till vissa delar blir de kortare. Syftet med de aktuella lagändringarna är enligt propositionen i första hand att säkerställa det nationella genomförandet av RED III-direktivet. Det har inte setts som ändamålsenligt att fastställa strängare tidsfrister än vad direktivet kräver. Detta framför allt med tanke på att tillståndsmyndigheternas resurser ska räcka till. Utskottet anser dock att det är viktigt att tillstandsprocessen inte oskäligt fördröjer havsbaserade vindkraftsprojekt.

Sakkunniga har påpekat att förfarandet vid miljökonsekvensbedömning enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och Naturabedömningen enligt 35 § i naturvårdslagen enligt propositionen inte ska omfattas av tidsfristerna, eftersom de här förfarandena genomförs nationellt innan det bekräftas att tillståndsansökan är fullständig. Enligt utredning till ekonomiutskot-

Utlåtande EkUU 22/2025 rd

tet har Europeiska kommissionen i sin inofficiella bedömning ansett att tillståndsförfarandet och tidsfristerna enligt det anses ha inletts när miljökonsekvensbeskrivningen har lämnats till myndigheten och hörandet om den har inletts. Enligt kommissionens informella ställningstagande omfattas förfarandet vid miljökonsekvensbedömning således delvis av tidsfristerna. Ekonomiutskottet uppmanar miljöutskottet att i betänkandet bedöma ändringsbehoven i anslutning till detta och överväga behovet av att inkludera MKB- och Naturaförfarandet i tidsfristerna.

Kontaktpunktsmyndigheterna för förnybar energi bör i fortsättningen säkerställa att tidsfristerna iakttas. Den gällande lagen innehåller endast en skyldighet att följa tidsfristerna. I praktiken säkerställs iakttagandet av tidsfristerna genom förhandsrådgivning bland annat genom att den som genomför projektet får hjälp att förstå administrativa omständigheter som är av betydelse med tanke på tillståndsförfarandena samt vid behov genom att de behöriga myndigheterna får hjälp med att komma överens om tidpunkterna för behandlingen av enskilda förfaranden. De resursbehov som den aktuella propositionen medför för kontaktpunktsmyndigheten för förnybar energi har behandlats i samband med propositionen om ett enda serviceställe (RP 41/2025 rd). Ekonomiutskottet betonar att de faktiska effekterna av reformerna för att göra tillståndprocesserna smidigare i hög grad beror på hur just de ovan beskrivna omständigheter som hänför sig till genomförandet av reformen fungerar, där en tillräcklig allokering av myndighetsresurser till dessa uppgifter är av central betydelse.

Accelerationsområden för förnybar energi

Tillstånds- och tillsynsverket ska utifrån kommunernas förslag utse accelerationsområden för förnybar energi till områden där ibruktagandet av förnybar energi inte förväntas ha några betydande miljökonsekvenser. Vid utseendet av områdena ska byggda ytor samt områden som modifierats genom mänsklig verksamhet prioriteras. Många typer av områden har uteslutits, dels på grunder som hänför sig till bestämmelserna i RED III-direktivet, dels på nationella grunder som hänför sig till skrivningarna i regeringsprogrammet. Som accelerationsområden kan inte utses exempelvis Natura 2000-områden, naturskyddsområden eller viktiga flyttvägar för fåglar och marina däggdjur. Undantagna är dessutom områden som i betydande grad består av produktiv skogsmark eller åkrar i livsmedelsproduktion samt odikade myrmarker i naturtillstånd. Ekonomiutskottet noterar att dessa begränsningar de facto avsevärt kan minska antalet accelerationsområden särskilt i fråga om vissa energiformer och på så sätt avsevärt minska betydelsen av den nu föreslagna regleringen. Framför allt i fråga om skogsmark och områden i livsmedelsproduktion är regleringen också mer begränsande än den reglering som förutsätts i direktivet.

Projekt i accelerationområden befrias från det projektspecifika MKB-förfarandet och vid behov också från Naturabedömningen. Men det gäller endast vissa typer av projekt, till exempel solenergi, vindkraft och vattenkraft. Tidsfristerna för tillståndsförfarandena för projekt är också kortare än i andra områden. Ekonomiutskottet anser att regleringen är motiverad, men hänvisar till den bedömning som framfördes vid sakkunnighörandet om att inte heller befrielsen från MKB-förfarandena i betydande grad främjar genomförandet av projekt. Detta eftersom MKB typiskt kan göras tidsmässigt i samband med planläggningen och man samtidigt kan genomföra det hörande som godkännandet av projektet förutsätter. Dessutom ska MKB-befrielsen gälla endast projekttyper som enligt MKB-direktivet inte alltid är MKB-skyldiga, dvs. befrielsen kan gälla endast projekt för vilka MKB-skyldigheten har föreskrivits nationellt.

Utlåtande EkUU 22/2025 rd

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har det bedömts att den föreslagna regleringens betydelse för främjandet av tillstånd för projekt för förnybar energi sammantaget sett kan vara ganska begränsad, med undantag av bestämmelserna om bindande tidsfrister. Detta beror bland annat på att förfarandet för accelerationsområden är mycket tungrott: för detta behövs en framställning av kommunen, ett SMB-förfarande med två utfrågningar, ett beslut om att utse ett område, ett granskningsförfarande för projekt som ska genomföras i området samt ett anknytande beslut. Utöver dessa behöver projektet fortfarande samma tillstånds- och markanvändningslösningar som i övrigt.

Ekonomiutskottet anser att förslagen i propositionen sammantaget sett pekar i rätt riktning, men utskottet betonar att det endast är fråga om en reform som påverkar smidigheten i tillståndsprocessen och vars betydelse av de orsaker som beskrivs ovan kan förbli relativt begränsad. Förslagets konsekvenser och utvecklingsbehov bör också framöver bedömas som en del av de samlade bestämmelserna om smidiga tillståndsförfaranden.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 28.5.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sakari Puisto saf
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Antti Kangas saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
medlem Juha Viitala sd
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Ville Kaunisto saml.

Utlåtande EkUU 22/2025 rd

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.